

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΝΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΗΣΕΙ τὸν φόβο του.

“Όταν ἔκοψε τὸ πανί τοῦ ἀντίσκηνου μ’ ἓνα σπασμένο μπουκάλι, τὸ παιδί πίστευε ὅτι θὰ βρεῖ καταφύγιο. Δὲν μπορούσε νὰ φανταστεῖ τί τὸ περίμενε στὸ ἐσωτερικό. Ἡ κορύφωση τοῦ φόβου. Ὅλα αὐτὰ τὰ πυρετώδη βλέμματα, ὅλα αὐτὰ τὰ πανικόβλητα πρόσωπα ποὺ ἀντανακλοῦν τὸν ἴδιο του τὸν τρόπο... Τώρα στέκεται, μὲ ὅλα τὰ μέλη του νὰ τρέμουν, κουλουριασμένο μέσα σ’ ἓνα ἀηδιαστικό ἡμίφως. Τὰ λίγα κεριά στὸ ἐσωτερικό δὲν ὑπάρχουν γιὰ νὰ διώχνουν τὸ σκοτάδι, ἀλλὰ γιὰ νὰ δημιουργοῦν ἓνα ἐπιτήδειο παιχνιδι σκιᾶς καὶ φωτός. Μοιάζουν νὰ αἰωροῦνται στὸν ἀέρα σὰν νυχτοπεταλοῦδες. Ἀπὸ τὸ ἀπειλητικό τους φέγγισμα τὸ ἀγόρι θὰ προτιμοῦσε ἀκόμα καὶ τὴ σκοτεινὴ στοὰ τοῦ δρόμου. Τὸ μαῦρο, τὸ κενό. Ὅτιδήποτε ἄλλο παρὰ αὐτὲς τὶς ὀπτασίες φρίκης ποὺ τοῦ ἐπιτίθενται κάτω ἀπ’ τὸ ὑγρὸ πανί. Ἀλλὰ δὲν τολμᾷ πιά νὰ κουνηθεῖ. Ἀπλῶς κλείνει τὰ μάτια. Σὰν τὰ σφαλισμένα του βλέφαρα νὰ ἦταν ἀποτελεσματικὴ προστασία. Σὰν νὰ ἦταν ἀρκετὰ γιὰ νὰ κάνουν τὸ ἀνυπόφορο νὰ ἐξαφανιστεῖ.

Πόσο χρόνο στέκεται ἔτσι, σὰν πετρωμένο; Ἐνα λεπτό, μιὰ ὥρα, ἓναν αἰῶνα; Δὲν ἔχει τὴν παραμικρὴ ἰδέα. Νὰ ἀντιμετωπίσει τὸν φόβο του... Εἶχε προετοιμαστεῖ γι’ αὐτὸ μέσα στὸ μυαλό του. Πίστευε ὅτι ἦταν ἀρκετὰ δυνατὸ γιὰ νὰ ξεφύγει ἀπ’ τὴν παγίδα. Ἀλλὰ τώρα, δὲν εἶναι πιά σίγουρο.

Ούτε μία λογική σκέψη δὲν καταφέρνει νὰ γεννήσει μέσα ἀπὸ τὸ χάος πὺ βασιλεύει στὸ κεφάλι του. Μία τσουχτερὴ παγωνιὰ τὸ ἔχει κυριέψει. Ποὺ τοῦ τσακίζει τὰ κόκαλα.

Ἄπὸ πολὺ μακριά, σὰν πνιχτοί, τοῦ ἔρχονται οἱ ἦχοι τοῦ πανηγυριοῦ. Μουσικὴ, γέλια, φωνές. Ἐκεῖ, ἔξω, λίγα μόλις μέτρα πιὸ πέρα, ὑπάρχει ἓνα ὀλόκληρο ἀνέμελο πλῆθος. Ἄνθρωποι πὺ διασκεδάζουν, πὺ γλεντοῦν. Ποὺ θὰ μπορούσαν ὅμως κάλλιστα νὰ βρίσκονται λεῦγες μακριά. Δὲν μετρᾶνε πιὰ γιὰ τὸ παιδί. Δὲν μπορεῖ νὰ ἐλπίζει σὲ καμιὰ βοήθεια ἀπ' αὐτούς. Ὅχι ὅσο παραμένει αἰχμάλωτο τοῦ ἴδιου τοῦ ἐφιάλτη του.

Ὅμως, πρὶν ἀπὸ λίγο, εἶχε πιστέψει ὅτι θὰ ἔβρισκε τὴ σωτηρία του μέσα σ' αὐτὸ τὸ ἐνθουσιῶδες πλῆθος. Ἐτρεχε, ξυπόλυτο, μέσα στὴ νύχτα. Τὸ πλατσούρισμα ἀπὸ τὶς δρασκελιές του στὸ ἀνοιχτὸ λαγούμι συντονιζόταν μὲ τοὺς χτύπους τῆς καρδιάς του. Αὐτὸ τὸ ἀποτρελαμένο τύμπανο μέσα στὸν θώρακά του. Ἐτρεχε στὴν τύχη, χωρὶς συγκεκριμένο προορισμό, σὲ δρομάκια ὑπερβολικὰ σκοτεινὰ καὶ ὑπερβολικὰ στενά. Μὲ μόνο αὐτὴ τὴ μικρὴ προσευχὴ γιὰ νὰ στηρίξει τὴν προσπάθειά του: «Θεέ μου! Κάνε νὰ μὴ μὲ ξαναπιάσει! Καλύτερα νὰ πεθάνω παρὰ νὰ ξαναπέσω στὰ χέρια του!» Βρέθηκε —κι ἄς μὴν τὸ ἤξερε ἐκείνη τὴ στιγμή— στὸ προάστιο πὺ συνορεύει μὲ τὴν πύλη τοῦ Μοντρέιγ, κοντὰ στὸ χωριουδάκι Πετι-Σαρὸν. Ἐνα σκηρικὸ μὲ ἑτοιμόρροπα παραπήγματα καὶ καλύβες, μὲ χερσότοπους καὶ λαχανόκηπους.

Μὲ τὸ στῆθος νὰ φλέγεται, τοὺς κροτάφους νὰ πάλλονται, προσπαθοῦσε νὰ μένει στὴ σκιά τῶν κτιρίων, φροντίζοντας νὰ ἀποφεύγει τοὺς ἀνοιχτοὺς χώρους. Κατὰ διαστήματα, σταματοῦσε γιὰ νὰ πάρει ἀνάσα καὶ χτένιζε τὴ νύχτα μὲ ἀνήσυχο βλέμμα. Κανεὶς πίσω του. Ὅμως ἤξερε ὅτι

ὁ Ἐφημέριος εἶχε ξεχυθεῖ στὸ κατόπι του. Ἦταν κάπου ἐκεῖ, στὸ σκοτάδι. Ὁ φυγὰς ἦταν βέβαιος ὅτι ὁ Ἄλλος θὰ τὸν κυνηγοῦσε ὅλη τὴ νύχτα ἂν χρειάζοταν. Δὲν εἶχε ἄλλη ἐπιλογή παρὰ νὰ συνεχίσει νὰ τρέχει. Νὰ ἀφιερῶσει σ' αὐτὸ καὶ τίς τελευταῖες του δυνάμεις.

Μετὰ ἀπὸ μιὰ αἰωνιότητα, τὸ παιδὶ κατάφερε νὰ φτάσει σὲ ἓνα ἄνοιγμα στὸ τεῖχος ποὺ περιέκλειε τὴ μεγάλη πόλη. Τὸ διέσχισε κρυφὰ καὶ συνέχισε τὴν πορεία του σ' αὐτὸ τὸ ἐξαθλιωμένο Παρίσι ὡς τὴ λεωφόρο Ὅρμ. Ἕνα πέρασμα πρὸ πλατύ, μὲ τὸ φῶς ἐνὸς φαναριοῦ νὰ τρεμοπαίζει κάπου κάπου, λίγο πρὸ ψηλά. Στὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ δρόμου, πολὺ κοντὰ καὶ πολὺ μακριὰ ταυτόχρονα, ἄκουσε τὴ βοῇ τῆς γιορτῆς, χαρούμενες μουσικὲς κι ἓνα μεγάλο εὐθυμο πλῆθος. Δὲν ἔκατσε νὰ σκεφτεῖ. Ἦρθε στὰ συγκαλά του περισσότερο χάρη στὸ ἔνστικτο παρὰ χάρη στὴ λογικὴ του. Χάρη στὴ λαχτάρα του νὰ ζήσει. Ἀπ' ὅταν ἀποφάσισε νὰ ξεγλιστρήσει ἀπὸ τὰ νύχια τοῦ Ἐφημέριου, αὐτὴ ἡ λαχτάρα ὄριζε τίς πράξεις του. Τὸ ἔσπρωχνε νὰ τρέχει, νὰ κρύβεται, νὰ περιμένει ἢ νὰ τὸ βάζει στὰ πόδια.

Ἀκολούθησε τὴ μεγάλη λεωφόρο. Ἀφέθηκε νὰ παρασυρθεῖ ἀπὸ τὸ ρεῦμα τῶν ἀργόσχολων ποὺ ὅλο πλῆθιαιναν γύρω ἀπὸ τὴν πλατεία Τρόν. Πέρασε ἀπότομα ἀπὸ τὴ σκιά στὸ φῶς, ἀπὸ τὸν θάνατο στὴ ζωὴ. Πάρα πολὺ φῶς, πάρα πολλὴ ζωὴ μονομιᾶς. Ἕνωσε νὰ ζαλίζεται, στὰ ὄρια τῆς λιποθυμίας. Τὸ πανηγύρι τὸ ρούφηξε, τὸ κατάπιε. Ἕνας πραγματικὸς στρόβιλος ἀπὸ ἤχους, ὀσμές, χρώματα. Καλέσματα σαλιτιμπάγκων, ξεροὶ κρότοι ἀπὸ κύπελλα ποὺ τσουγκρίζουνε, κρυστάλλινα κουδουνίσματα ἀπὸ τὰ ξύλινα ἄλογα. Μουσικὲς, κραυγές, γέλια...

Ζαλισμένο, τὸ ἀγόρι παρασύρθηκε ἀνάμεσα σὲ παραπήγματα, ἀντίσκηνα καὶ ἐξέδρες. Χαμένο, ἀναποφάσιστο.

Ἄνικανο νὰ διακρίνει τὸ παραμικρὸ πρόσωπο σ' αὐτὴ τῆ λαοθάλασσα πὸν τοῦ φαινόταν σὰν μιὰ μάζα. Θὰ ἤθελε νὰ τοῦ ἀπλώσει κάποιος ἓνα χέρι βοήθειας, μὰ κανεὶς δὲν τοῦ ἔδινε σημασία. Κανεὶς δὲν πρόσεχε τὸ κάτισχυο πρόσωπό του καὶ τὰ λασπωμένα χέρια του. Θὰ ἤθελε νὰ φωνάξει βοήθεια. Ἄλλὰ ἡ φασαρία τῆς γιορτῆς τὸ ἐμπόδιζε, τὸ βύθιζε σὲ μιὰ ἐξωφρενικὴ δίνη ἤχων. Ἄν τουλάχιστον αὐτὸ τὸ καταραμένο τύμπανο στὸ βάθος τοῦ στήθους του σώπαινε ἐπιτέλους!

Ἐξακολουθοῦσε νὰ τρεκλίζει ἀνάμεσα στοὺς ἀδιάφορους γλεντοκόπους, ὅταν μιὰ κίνηση τοῦ πλήθους τὸ ἔσπρωξε βίαια στὸ πλάι. Προσγειώθηκε σ' ἓνα στενὸ ἀδιέξοδο πὸν βρόμαγε κάτουρο, ἀνάμεσα σὲ δύο πάνινες σκηνές. Ἐνα ναυάγιο πὸν τὸ ξέβρασε ἡ θάλασσα. Ἀκόμα λιγότερο κι ἀπ' αὐτό. Ἀδιόρατη φυσάλιδα στὸν ἀφρὸ τοῦ κύματος.

Ἐξουθενωμένο, ἀποκαρδιωμένο, ἀφέθηκε νὰ πέσει στὸ λιθόστρωτο πὸν ἦταν σπαρμένο μὲ ἀκαθαρσίες. Καὶ τότε ἦταν πὸν τὸ ἀντιλήφθηκε.

Ἐνα κομμάτι γυαλὶ ἀνάμεσα στὰ σκουπίδια. Μακρὸ, λεπτό.

Τὸ εἶδε ἀμέσως σὰν σημάδι τῆς μοίρας. Εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ λίγη ξεκούραση. Νὰ κουλουριαστεῖ μὲ ἀσφάλεια στὸ βάθος μιᾶς φωλιάς γιὰ νὰ σκεφτεῖ τὴ συνέχεια. Νὰ πάρει τίς σωστὲς ἀποφάσεις. Ἔσκισε μιὰ λωρίδα ἀπ' τὸ μανίκι του καὶ τύλιξε τὸ ὕφασμα γύρω ἀπὸ τὸ κομμάτι τοῦ γυαλιοῦ σὰν αὐτοσχέδια λαβή. Ὑστερα ἔκοψε τὸ πανὶ τῆς πιὸ κοντινῆς σκηνῆς. Ἐνα σκίσιμο διακριτικὸ, ἓνα μικρὸ ἄνοιγμα ἴσα ἴσα γιὰ νὰ γλιστρήσει κρυφὰ μέσα. Νὰ ἀφήσει πίσω του τίς παιχιδιάρικες φωνασιές, τὰ χειροκροτήματα καὶ τὰ πειράγματα, ὅλη αὐτὴ τῆ θορυβώδη ὀχλαγωγία πὸν τοῦ ἔφερνε ἔμετό.

Πῶς νὰ τὸ περιμένει;

Πῶς νὰ φανταστεῖ ὅτι στοῦ ἐσωτερικοῦ τὸ περιέμενε ἡ ἀπόλυτη φρίκη; Ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ἀντιμετωπίσει μιὰ Ὑδρα μὲ ἑκατὸ κεφάλια, τὶς πολλαπλῆς προβολῆς τοῦ δικοῦ του τρόμου;

Ἡ ἀνάπαυλα κράτησε μόνο ὅσο χρειάστηκε γιὰ νὰ συνηθίσουν τὰ μάτια του τὸ ὑγρὸ ἡμίφως. Τότε, τὰ ἐφιαλτικὰ πρόσωπα ἀναδύθηκαν ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξία, ὄρμησαν καταπάνω του. Χαρακτηριστικὰ σκαμμένα ἀπὸ τὴ φλόγα τῶν κεριῶν, στρεβλωμένα ἀπὸ τὴν ἀγωνία, πού ὅμως τὰ ἀναγνώρισε ἀμέσως. Ἦταν τὸ δικό του πρόσωπο, λερωμένο ἀπὸ ἰδρώτα καὶ δάκρυα, πού τοῦ ὄρμοῦσε ἀπὸ παντοῦ. Τὸ πρόσωπό του πού καθρεφτιζόταν στοῦ ἄπειρο, σὲ μιὰ τερατώδη ἀέναη ἀναπαραγωγή.

Νὰ ἀντιμετωπίσει τὸν φόβο του... Ἦξερε ὅτι ἦταν ἱκανὸ νὰ τὸ κάνει. Ἀλλὰ νὰ ἀντιμετωπίσει χίλιους φόβους, χίλια ἀλλόφρονα βλέμματα, χίλια στόματα πού οὐρλιαζαν μέσα στ' ἄφτιά του μιὰ ἀτελείωτη κραυγή, ἦταν πάνω ἀπ' τὶς δυνάμεις του. Ὑπάρχουν ὅρια στὰ μαρτύρια πού μπορεῖ ν' ἀντέξει ἓνα πιτσιρίκι δώδεκα χρονῶν. Ἐκλεισε τὰ μάτια, ἀκούμπησε τὶς δυὸ γροθιῆς στὰ βλέφαρά του καὶ κουλουριάστηκε στοῦ ἔδαφος, σὰν ἔμβρυο. Νὰ μὴ βλέπει ἄλλο, νὰ μὴ σκέφτεται πιά τίποτα. Νὰ γίνεῖ ἓνα μὲ τὸ σκηνικό. Εἶχε περάσει σχεδὸν ἓνας αἰώνας. Μιὰ ὥρα, ἓνα λεπτό...

Ἐνα παράταιρο γελάκι τὸ ἀναγκάζει ἀμέσως νὰ ξαναγυρίσει στὴν πραγματικότητα. Ἐνα γέλιο γυναικεῖο. Πολὺ κοντά. Τὸ παιδί σηκώνει τὸ κεφάλι. Δὲν εἶναι πιά μόνο του στοῦ μισοσκοτάδο. Ἀντιλαμβάνεται θροῖσματα, ψιθύρους καὶ πάντοτε αὐτὸν τὸν κρυστάλλινο παφλασμό. Δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι γυναίκα αὐτὴ πού χαζογελάει ἔτσι, ἀλλὰ μᾶλλον μιὰ πολὺ νεαρὴ κοπέλα. Ὁ πιτσιρικὰς τολμάει νὰ ξανανοιῖξει τὰ μάτια. Τὰ πολλὰ ἀντίγραφα τοῦ προσώπου του κάνουν πάλι

τὴν ἐμφάνισή τους, ἀλλὰ ἡ ἔκφρασή τους ἔχει ἀλλάξει. Κάτι σὰν προσδοκία ἔχει πάρει τὴ θέση τοῦ φόβου, στὸ βάθος τῶν ἀμέτρητων ὀφθαλμῶν.

Μὲ κινήσεις σπασμωδικές, τὸ ἀγόρι ξανασηκώνεται μὲ κόπο. Νιώθει τὴν καρδιά του νὰ ξαναχτυπᾷ στὰ πλευρά του. Κάτι, ξαφνικά, ἀλλάζει γύρω του. Κάτι σχεδὸν ἀνεπαίσθητο. Μιὰ πνοὴ τοῦ ἀέρα, ἴσως κάτι λιγότερο κι ἀπ' αὐτό. Μιὰ ἐλάχιστη ἀλλαγὴ στὸν φωτισμό. Ἡ φλόγα ἐνὸς κεριοῦ ποὺ δῦει καὶ μετὰ ξαναζωντανεύει.

Καὶ ξάφνου, ἡ νεαρὴ κοπέλα ἐμφανίζεται.

Παίρνει μορφή, λίγα μέτρα μακριὰ του. Διακρίνει καθαρὰ τὶς μελαχρινές μποῦκλες της, τὸ σκανταλιάρικο μωτράκι της καὶ τὸ μάλλινο μαντίλι ποὺ καλύπτει τοὺς ὤμους της. Δὲν εἶναι μόνη. Ἕνας μαγκάκος, ποὺ φοράει μπλουζα ἐργάτη ἢ τεχνίτη, μὲ τὸ γεῖσο τοῦ δερμάτινου κασκέτου του λοξὰ στὸ μέτωπο, τὴ σφίγγει πάνω του. Τὰ ἄτακτα χέρια του σταματοῦν στοὺς γοφούς τοῦ κοριτσιοῦ. Αὐτὴ χαχανίζει, ἐνῶ στριφογυρίζει γιὰ νὰ τοῦ ξεγλιστρήσει. Τὴν ξαναρπάζει. Τοῦ ξεφεύγει καὶ πάλι, προχωρεῖ πρὸς τὸ παιδί ποὺ οὔτε αὐτὴ οὔτε ὁ σύντροφός της μοιάζουν νὰ ἔχουν ἀντιληφθεῖ.

Τὸ ἀγόρι δὲν καταλαβαίνει πῶς γίνεται τὸ ζευγάρι νὰ ἀγνοεῖ ἀκόμη τὴν παρουσία του. Ἡ νεαρὴ κοπέλα βρίσκεται τώρα λιγότερο ἀπὸ ἓνα μέτρο μακριὰ του. Δείχνει μὲ τὸ δάχτυλο πρὸς τὸ μέρος του. «Κοίταξε αὐτόν, Γκιστάβ! Εἶναι πολὺ κυρτός. Σὲ κάνει νὰ φαίνεσαι παράξενος! Σὰν νάνος τοῦ Ὀλυμπιακοῦ Τσίρκου».

Ὅμως, ὁ σύντροφός της τὴν τραβάει ἤδη πρὸς τὰ πίσω, τὴ σφιχταγκαλιάζει. Τὴν ἐπόμενη στιγμή ἐξαερώνονται... γιὰ νὰ ἐμφανιστοῦν καὶ πάλι σχεδὸν ἀμέσως στὴν πλάτη τοῦ ἀγοριοῦ, προτοῦ γλιστρήσουν στὰ πλάγια του

καὶ ξαναγυρίσουν τελικὰ στὸν σκοτεινὸ τρόπο ποὺ τοὺς γέννησε.

— Περιμένετε! Σᾶς παρακαλῶ, γυρίστε πίσω!

Ἡ κραυγὴ τοῦ ξέφυγε. Ὀρμάει πίσω τους... καὶ συγκρούεται βίαια μὲ ἓναν ἀόρατο τοῖχο. Τὸ σὸκ, βάνουσο καὶ ἀπρόσμενο μαζί, τὸ καθλώνει. Κλωνισμένο, ἀπλώνει τὰ χέρια καὶ ψηλαφίζει γύρω του. Παντοῦ ἡ ἴδια σκληρὴ καὶ λεία ἐπιφάνεια.

Ξαφνικὰ τοῦ ἔρχεται μιὰ ἀναλαμπή.

Καθρέφτες!

Εἶναι κυριολεκτικὰ περικυκλωμένο ἀπὸ καθρέφτες. Εἶναι παντοῦ, μπροστά, πίσω, στὰ πλάγια, κρέμονται ἀκόμα καὶ ἀπὸ πάνω του. Καθρέφτες ποὺ στέλνουν ὁ ἓνας στὸν ἄλλο μιὰ πραγματικότητα ἀπατηλὴ, κατακερματισμένη, παραμορφωμένη. Μιὰ φαντασμαγορία ἀντανაკλάσεων.

Τὸ πιτσιρίκι βγάζει ἓναν βαθὺ ἀναστεναγμὸ. Τώρα ποὺ φώτισε τὸ μυστήριο αὐτοῦ τοῦ παράξενου τρόπου ἀνασαινει καλύτερα. Παρότι δὲν σκοπεύει νὰ μείνει γιὰ πολὺ ἐκεῖ. Ὑπερβολικὰ αἰνιγματικὸς, ὑπερβολικὰ ἀποπνικτικὸς. Παρὰ τὴν ἀπειλὴ τοῦ Ἐφημέριου, ποὺ δὲν τὴν ἔχει ξεχάσει — πῶς θὰ μπορούσε ἄλλωστε; —, βιάζεται νὰ ξαναβγεῖ στὸν καθαρὸ ἀέρα. Προσεκτικὰ γυρίζει πίσω. Ψάχουλεύοντας, ψάχνει νὰ βρεῖ τὸ ἀνοιγμα ποὺ ἔκανε στὸ ὕφασμα τῆς σκηνῆς. Ἀλλὰ δὲν τὰ καταφέρει. Ξανὰ καὶ ξανά, πέφτει πάνω στοὺς γυάλινους τοίχους στοὺς ὁποίους τρεμοπαίζουν οἱ φλόγες τῶν κεριῶν, ἀπ' ὅπου τὸν κοιτάζουν τὰ χίλια του πρόσωπα, ροκανισμένα τώρα ἀπὸ μιὰ θανάσιμη ἀγωνία.

Μετὰ ἀπὸ πολλὰς ἀποτυχημένες προσπάθειες, ἐντέλει τὸ συνειδητοποιεῖ... Εἶναι γιὰ τὰ καλὰ αἰχμάλωτο σ' ἓναν λαβύρινθο ἀπὸ καθρέφτες!

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ...

ΜΕΤΑ τις πυρετώδεις μέρες τοῦ Ἰουλίου 1830 πού ἐκδίωξαν τόν Κάρολο Γ΄ καί ἐπέτρεψαν τήν ἀνοδο στόν θρόνο τοῦ Λουδοβίκου-Φίλιππου, βασιλιᾶ τῶν Γάλλων μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ καί τή βούληση τοῦ Ἔθνους,^{2*} τὸ Παρίσι ἄργησε νὰ ξαναβρεῖ κάτι πού νὰ μοιάζει μέ τάξη. Στούς δρόμους, πού εἶχαν καθαριστεῖ ἀπὸ τὰ ὀδοφράγματα τους, πομπές, διαδηλώσεις καί παρελάσεις κάθε εἶδους διαδέχονταν ἢ μία τήν ἄλλη. Γιὰ ὀλόκληρες ἐβδομάδες, τὸ Παρίσι παρακολουθοῦσε τὸ πρωτοφανές θέαμα ὁ λαὸς νὰ εἰσβάλλει καθημερινὰ στὸ Παλὲ Ρουαγιάλ, τήν κατοικία τοῦ νέου ἡγεμόνα, σὰν νὰ ἔμπαινε σὲ μύλο.^{3*} Ἀνήσυχος γιὰ τὴ δημοφιλία του, ὁ Λουδοβίκος-Φίλιππος ἀναγκαζόταν

2*. Πρόκειται γιὰ τὴν Ἰουλιανὴ Ἐπανάσταση ἢ, ἀλλιῶς, τὶς Τρεῖς Ἐνδοξες Ἡμέρες. Ἡ συντηρητικὴ κυβέρνησις τοῦ Βουρβόνου βασιλιᾶ Καρόλου Γ΄ ἀνατρέπεται καί ἀνέρχεται στόν θρόνο ὁ πῶ φιλελεύθερος Λουδοβίκος-Φίλιππος, ὁ ὁποῖος ἀνήκει στόν κλάδο τῆς Ὁρλεάνης (βλ. πῶ κάτω). Γιὰ νὰ τονιστεῖ ὁ λαϊκότερος χαρακτήρας τῆς νέας ἐξουσίας, ὁ Λουδοβίκος-Φίλιππος ἀνακηρύσσεται Βασιλιάς τῶν Γάλλων καί ὄχι Βασιλιάς τῆς Γαλλίας ὅπως συνέβαινε στὸ παρελθόν.

3*. Στόν μύλο οἱ χωρικοὶ ἔμπαιναν χωρὶς προσυνηνότηση καίμποροῦσαν νὰ ἀλέσουν τὰ γεννήματά τους δίχως τὴν παρουσία τοῦ μυλωνᾶ.

νά υποδέχεται σχεδόν χωρίς σταματημὸ ἀντιπροσωπεῖες ποὺ ἔφταναν ἀπὸ τὶς συνοικίες τῆς πρωτεύουσας ἢ ἀπὸ ἐπαρχιακὲς πόλεις. Ὅλη τὴν ἡμέρα ὑποχρεωνόταν νὰ μοιράζει χειραψίες σὲ ἐπισκέπτες στοὺς ὁποίους, πρὶν ἀπὸ μερικοὺς μῆνες, δὲν θὰ ἔριχνε οὔτε βλέμμα. Ὅταν ἔπεφτε τὸ βράδυ, ἓνα τεράστιο πλῆθος συνωστιζόταν μέσα στοὺς κήπους καὶ μπροστὰ στὶς καγκελόπορτες, ζητώντας νὰ ἐμφανιστεῖ στὸ μπαλκόνι, καὶ δὲν ἀποχωροῦσαν παρὰ μόνο ἀφοῦ προηγουμένως τὸν εἶχαν ἀκούσει νὰ τραγουδάει τὴ «Μασσαλιώτιδα» ἢ τὴν «Παριζιάνα». Ὅλο τὸ δεύτερο μισὸ τοῦ καλοκαιριοῦ, ἡ πόλη συμπεριφερόταν σὰν ἀπρόθυμη φοράδα ποὺ ἀρνεῖται νὰ ἐπιστρέψει στὸν στάβλο τῆς καὶ μεθὰι ἀπὸ σύντομους νευρικοὺς τριποδισμούς μετὰ τὴ χαίτη τῆς νὰ κυματίζει στὸν ἄνεμο.

Ἦστερα, σιγὰ σιγὰ, ὁ ἐπαναστατικὸς οἴστρος ὑποχώρησε. Τὸν διαδέχτηκε μιὰ φαινομενικὴ ἡρεμία. Οἱ ἐργάτες καὶ οἱ τεχνίτες τοῦ Παρισιοῦ ἦταν παραζαλισμένοι. Καθὼς περνοῦσε ἡ εὐφορία μιᾶς νίκης ποῦ, σὲ μεγάλο βαθμὸ, τοὺς τὴν εἶχαν ἀρπάξει μέσα ἀπὸ τὰ χέρια,^{4*} ξαναγύριζαν στὴ μέτρια ζωὴ τους, ποὺ τὴ σημάδευαν ἡ μείωση τῶν μισθῶν καὶ ἡ ἐπιδείνωση τῶν συνθηκῶν ἐργασίας. Ὁ θρόνος εἶχε ἀλλάξει ἔνοικο, ἀλλὰ αὐτὴ ἦταν ἡ μόνη ἀξιοσημείωτη ἐξέλιξη. Ἄρκετοὶ τὸ εἶχαν συνει-

---

4*. Ἡ ἐπανάσταση ξεκίνησε ὡς λαϊκὴ καὶ στόχος ἦταν ἡ ἀνατροπὴ τῆς μοναρχίας καὶ ἡ ἐγκαθίδρυση ἀβασίλευτης δημοκρατίας. Οἱ ἐλπίδες διαψεύστηκαν, ἀφοῦ ναὶ μὲν ἐκθρονίστηκε ὁ Κάρολος Γ', ἀλλὰ ἡ μοναρχία διατηρήθηκε μετὰ τὸν Λουδοβίκο-Φίλιππο στὸν θρόνο καὶ μετὰ τὴν πολιτικὴ κυριαρχία νὰ περνᾷ ἀπὸ τὰ χέρια τῶν εὐγενῶν στὰ χέρια τῶν ἀστῶν, ἐκείνων δηλαδὴ ποὺ εἶχαν πλουτίσει ἀπὸ τὴν παραγωγὴ προϊόντων καὶ τὸ ἐμπόριο.

δητοποιήσει, ὄχι δίχως πικρία. Κάτω ἀπὸ τὶς στάχτες, ἡ φωτιά σιγόνκαιγε ἀκόμη. Καὶ δὲν χρειαζόταν νὰ εἶναι κανεὶς μάντης γιὰ νὰ καταλάβει ὅτι τὸ παραμικρὸ συμβάν, ἡ παραμικρὴ ἀφορμὴ ἀρκοῦσε γιὰ νὰ ξανανάψει ἡ φλόγα.

Ὡστόσο, αὐτὴ τὴ βραδιά στὰ τέλη τοῦ Ὀκτωβρίου, οἱ ἥπιες θερμοκρασίες ἔσπρωχναν τοὺς ἀνθρώπους περισσότερο πρὸς τὴ νωθρότητα καὶ τὴν ἡρεμία. Κυρίως τοὺς λίγους προνομιούχους ποὺ ἀπολάμβαναν τὴν εὐνοια τοῦ νέου καθεστῶτος. Τὸ προάστιο Σέντ-Ὀνορέ ἔπεφτε σὲ χαύνωση ἀπὸ τὸν ἀπαλὸ φθινοπωριάτικο ἥλιο καὶ βοῦιζε ἀπὸ τοὺς ἤχους τῶν πολυάριθμων δεξιῶσεων. Μαζὶ μὲ τὴ Σοσέ-ντ' Ἀντὴν ἦταν ἓνα ἀπὸ τὰ προπύργια τῆς ὑψηλῆς μπουρζουαζίας, αὐτῆς ποὺ μονοπωλοῦσε τὶς διακρίσεις καὶ τὶς ἐπικερδεῖς ἐπενδύσεις. Ἐκεῖ, ὁ ἀέρας ἦταν πιὸ ἐλαφρὺς καὶ κυκλοφοροῦσε πιὸ ἐλεύθερα ἀπ' ὅ,τι στὰ σκοτεινὰ σοκάκια τοῦ κέντρου· ἐκεῖ, ὁ οὐρανὸς ἔμοιαζε πιὸ ζάστερος. Πίσω ἀπὸ ψηλοὺς τοίχους, οἱ προσόψεις μὲ τὶς πλούσιες διακοσμῆσεις ἐπέτρεπαν νὰ φανεῖ, μέσα ἀπὸ τὰ μεγάλα τους παράθυρα, μιὰ φαντασμαγορία ἀπὸ κερὰ καὶ πολυελαίους μὲ γυαλιστερὰ μενταγιόν. Τίποτα δὲν προμήνυε τὴν ἐπερχόμενη τραγωδία. Παρ' ὅλα αὐτά...

Ὁ ἀριθμὸς 12 τῆς ὁδοῦ Σιρέν, δυὸ βήματα ἀπὸ τὴ βασιλικὴ ἐκκλησία τῆς Μαντλέν, ἦταν, ἀπ' ὅταν ἡ ὥρα χτύπησε ὀχτώ, ἡ καρδιά μιᾶς ἀδιάκοπης παρέλασης ἀπὸ μπερλίνες καὶ ἱππήλατες ἀμάξεις. Τὰ ὀχήματα χώνονταν κάτω ἀπὸ μιὰ ἐπιβλητικὴ πύλη σκεπασμένη ἀπὸ κισσὸ καὶ ἄφηναν, σὲ μιὰ τετράγωνη αὐλὴ ποὺ τὴν κοσμοῦσε ἓνα σιντριβάνι, τὸν ἀνθὸ τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς βιομηχανίας. Ὁ Σὰρλ-Μαρι Ντοβέρν δεχόταν ἐπίσημα, ἐκεῖνο τὸ βράδυ, τοὺς πολιτικούς του φίλους καὶ τοὺς πιὸ σημα-

ντικούς επιχειρηματίες συνεργάτες του στο πρόσφατα ἀνακαινισμένο μέγαρό του. Ὑπολόγιζαν ὅτι θὰ ἔδιναν τὸ παρὼν τὸ λιγότερο ἑκατὸ καλεσμένοι.

Ὁ ἰδιοκτήτης τῆς οἰκίας εἶχε κάνει περιουσία ἀπὸ τὸ χονδρεμπόριο μπαχαρικών καὶ φαρμακευτικῶν οὐσιῶν. Προσφάτως, εἶχε ἐπενδύσει κοντὰ στὸ ἓνα ἑκατομμύριο σὲ ἓνα ἐργοστάσιο στὶς ὄχθες τοῦ Οὐάζ, τοῦ ὁποῖου οἱ μηχανές λειτουργοῦσαν μὲ ὑδραυλικὴ ἐνέργεια. Ἐκεῖ, χρησιμοποιοῦσε μὲ ἐπιτυχία μιὰ ἀποκλειστικὴ μέθοδο καβουρντίσματος τῶν κόκκων τοῦ κακάου, πὺν τοῦ εἶχε ἐξασφαλίσει σχεδὸν τὸ μονοπώλιο ἀνάμεσα στοὺς παραγωγοὺς φαρμακευτικῆς σοκολάτας.

Ὁ Ντοβέρν εἶχε κάθε λόγο νὰ εἶναι ὑπερήφανος γιὰ τὴν ἐπιτυχία του. Ἡ οἰκονομικὴ του ἐπιφάνεια ἦταν ἐξασφαλισμένη καὶ εἶχε μόλις κάνει τὴν εἴσοδό του στὸ Κοινοβούλιο, στὶς ἐνδιάμεσες ἐκλογές πὺν ἀκολούθησαν τὴν καθαίρεση ὅσων βουλευτῶν εἶχαν ἀρνηθεῖ νὰ δώσουν ὄρκο στὸ νέο καθεστῶς. Μᾶλλον συντηρητικὸς ἀπὸ τὴ φύση του, ὄφειλε περισσότερο στὸν καιροσκοπισμὸ του παρὰ στὶς πραγματικὲς πεποιθήσεις του τὸ ὅτι φιγουράριζε ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς πὺν ἐπωφελήθηκαν ἀπὸ τὶς πρόσφατες πολιτικὲς ἀνατροπές. Τὸ ἀπόγευμα τῆς 29ης Ἰουλίου, ὅταν ὁ θρίαμβος τῆς ἐξέγερσης ἦταν πέραν πάσης ἀμφιβολίας, εἶχε τὴν εὐστροφία νὰ ἀνοίξει στοὺς ἐξεγερμένους τὶς πόρτες τῆς ἀποθήκης του στὸ Παρίσι καὶ νὰ τοὺς ἐπιτρέψει νὰ ἐγκαταστήσουν ἐκεῖ ἓνα αὐτοσχέδιο ὑπαίθριο νοσοκομεῖο. Αὐτὸ τὸ μοναδικὸ ἀνδραγάθημα, ὄχι τίποτα σπουδαῖο, τὸ ὁποῖο ὅμως τὸ ἐκμεταλλεύτηκε πολὺ ἐπιδέξια, τοῦ ἐπέτρεψε νὰ συγκαταλέγεται ἀνάμεσα στοὺς πιὸ φλογεροὺς ὑπερασπιστὲς τῶν λαϊκῶν ἐλευθεριῶν. Εἶχε κατα-

φέρει την ύστατη στιγμή να εišχωρήσει στον μικρό κύκλο που σχηματίστηκε γύρω από τους τραπεζίτες Λαφίτ και Καζιμίρ Περιέ. Αυτή η μικρή ομάδα αποφασισμένων ανδρών ήταν που είχε υποστηρίξει την άνοδο στον θρόνο του νεότερου κλάδου των Βουρβόνων⁵ και είχε πετύχει έτσι να σώσει τη χώρα από την επιστροφή του επαναστατικού χάους. Με την υποστήριξή τους, ο Ντοβέρν σκαρφάλωσε ως τὰ ἄδυτα τῆς ἐξουσίας. Ἄρχιζε νὰ ἀποκομίζει τὰ πρῶτα ἀπτὰ ὀφέλη ἀρπάζοντας σημαντικές δημόσιες συμβάσεις προμήθειας κάτω ἀπὸ τὴ μύτη τῶν κύριων ἀνταγωνιστῶν του.

Γιὰ τὴν ὥρα, μὲ τὴ σύζυγό του πλάι του, ὁ Σὰρλ-Μαρι Ντοβέρν ἀπολάμβανε πλήρως τὴν ἐπιτυχία του. Ὑποδεχόταν τοὺς καλεσμένους του στὸν προθάλαμο καὶ τοὺς κατήθυνε πρὸς τὰ σαλόνια, παραταγμένα τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο καὶ παραφορτωμένα μὲ μάρμαρα καὶ ἐπιχρυσώσεις, ὅπου ἓνα κουαρτέτο ἔγχορδων ἔπαιζε μουσικὴ δωματίου. Ἐκεῖ τοὺς περιέμενε ἓνας πολυτελὴς μπουφές πὺ τὸν εἶχε ἐπιμεληθεῖ ὁ Σεβέ, ὁ ἱκανότατος μάγειρας τοῦ Παλέρουαγιάλ. Γύρω ἀπὸ τὰ τραπέζια σχηματίζονταν πηγαιδάκια ἀνάλογα μὲ τὰ ἐνδιαφέροντα. Οἱ γυναῖκες συζητοῦσαν γιὰ τὴν πολὺ κοντινὴ ἔναρξη τῆς σεζόν,⁶ γιὰ τὶς καινούργιες τουαλέτες πὺ εἶχαν παραγγείλει γιὰ τοὺς ἐπι-

5. Ἀρχηγὸς τοῦ οἴκου τῆς Ὁρλεάνης, ὁ Λουδοβίκος-Φίλιππος ἦταν ἐξάδελφος τῶν τριῶν ἡγεμόνων πὺ προηγήθησαν στὸν θρόνο: τοῦ Λουδοβίκου ΙΣΤ', τοῦ Λουδοβίκου ΙΗ' καὶ τοῦ Καρόλου Γ'.

6. Ἡ παρισινὴ σεζὸν γιὰ τὴν ὑψηλὴ κοινωνία διαρκοῦσε ἀπὸ τὸν Δεκέμβριο ἕως τὸ Πάσχα. Ἀπὸ τὸν Μάιο, οἱ πὺ πλούσιοι ἀποσύρονταν στὴν ἐξοχὴ καὶ δὲν ἐπέστρεφαν στὴν πρωτεύουσα παρὰ στὸ τέλος τοῦ φθινοπώρου.

κείμενους χορούς και τις εξόδους. Ἀντάλλασαν ἐπίσης, πῶς χαμηλόφωνα, τὰ τελευταῖα κουτσομπολιὰ γιὰ τὶς τρέχουσες σχέσεις και γιὰ τὰ ζευγάρια πού εἶχαν δεῖ νὰ ἐμφανίζονται προσφάτως στὴ Βουλώνη ἢ στὴν Ὀπερα. Οἱ ἄντρες, ἀπὸ τὴν πλευρὰ τους, σχολίαζαν τὴν ἐπικαιρότητα. Μερικοὶ συζητοῦσαν γιὰ τὶς πιθανότητες ἐπιτυχίας τοῦ κονδυλίου τῶν τριάντα ἑκατομμυρίων πού εἶχε ψηφιστεῖ ἀπὸ τὸ Κοινοβούλιο γιὰ τὴν ἐπανεκκίνηση τῆς οἰκονομίας μέσω ἐκτεταμένης παροχῆς ἐπιχορηγήσεων. Ἄλλοι ἀγανακτοῦσαν ἀπὸ τὶς ἐπιθέσεις τῶν νομιμοφρόνων ἐναντίον τῆς βασιλικῆς οἰκογένειας, τὴν ὁποία κατηγοροῦσαν ὅτι ἔβαλε νὰ δολοφονήσουν τὸν τελευταῖο πρίγκιπα τοῦ Κοντὲ γιὰ νὰ ὑφαρπάξει τὴν κληρονομιά του. Ἄλλοι πάλι ἀνέμεναν τὴ δίκη τῶν πρώην ὑπουργῶν τοῦ Κάρολου Γ' και ἀράδιαζαν εἰκασίες γιὰ τὶς ἰσχνές πιθανότητες πού εἶχαν νὰ σώσουν τὸ κεφάλι τους.

Στὴν κορυφὴ τῆς μεγάλης σκάλας πού ὀδηγοῦσε στὰ ἰδιαίτερα διαμερίσματα, ἀκουμπισμένος βαριεστημένα στὴν κουπαστή, ἕνας χλομὸς νέος, μὲ ὄψη κομψὴ ἀν και εὐθραυστὴ σὰν αὐτὴν πού συνήθως ἔχουν ὅσοι ἀναρρῶνουν ἀπὸ ἀσθένεια ἢ εἶναι φυματικοί, παρακολουθοῦσε σκυθρωπὸς τὴν κοσμικὴ εἰκόνα πού παρουσιαζόταν μπροστά του. Ἄν ἦταν στὸ χέρι του, θὰ εἶχε ἀποφύγει τὴ δημόσια ἐμφάνιση ἐκεῖνο τὸ βράδυ. Ἄλλὰ ὁ πατέρας του εἶχε ἐπιμείνει μὲ τόνο πού δὲν σήκωνε ἀντίρρηση. Ὁ Ντοβέρν κατέστρωνε στὴν πραγματικότητα ἕνα φιλόδοξο σχέδιο γιὰ τὸν μοναχογιό του και ὑπολόγιζε στὴν πλήρη συνεργασία του. Αὐτὴ ἡ μεγαλοπρεπὴς δεξίωση θὰ τοῦ ἐπέτρεπε νὰ ἐπισημοποιήσει τὸ πρᾶγμα μὲ ὅλη τὴ λαμπρότητα πού ἀπαιτοῦσε ἡ νέα του θέση.

Τὸ ἐν λόγῳ σχέδιο μετροῦσε δεκαεπτὰ καλοκαίρια, ἀπαντοῦσε στὸ γλυκὸ ὄνομα Ζιλιέτ καὶ κυρίως ἡ προίκα τοῦ διέθετε ἀξιζε περίπου τετρακόσιες χιλιάδες χρυσὰ φράγκα. Ἦταν ἡ μικρότερη κόρη ἑνὸς πλούσιου Νορμανδοῦ βιοτέχνη στὸν ὁποῖο ἀνῆκαν τρία κλωστήρια, μεταξύ τῆς Ρουέν καὶ τοῦ Ἐλμπέφ, καὶ ἓνα ἰδιαιτέρως ἀποδοτικὸ χαρτοφυλάκιο μετοχῶν. Ἡ ἔνωση προμηνοῦταν πολὺ καρποφόρα καὶ ὄχι μόνον λόγῳ τῆς προοπτικῆς νὰ διαιωμιστεῖ ἡ καλὴ γενιὰ τῶν Ντοβέρν. Ὁ νεοεκλεγμένος βουλευτῆς εἶχε δηλώσει ξεκάθαρα στὸν ἀπόγονό του ὅτι ἔπρεπε νὰ φροντίσει νὰ κάνει καλὴ ἐντύπωση.

Ἡ προοπτικὴ νὰ παριστάνει τὸν ἱππότη καὶ νὰ βρισκεται ὀλόκληρο τὸ βράδυ στὴν ὑπηρεσία μιᾶς χαζοβιόλας, πιθανότατα κακοντυμένης σὰν ἐπαρχιώτισσα καὶ ἀνίκανης νὰ σταθεῖ σὲ μιὰ συζήτηση, δὲν ἐνθουσίαζε καθόλου τὸν Λισιέν Ντοβέρν. Στὰ εἴκοσι πέντε του, εἶχε ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ ἑνὸς κακομαθημένου παιδιοῦ καὶ ἔκανε ζωὴ κομψευόμενου δανδῆ καὶ μποέμ. Τούτῃ ἡ ἐπιπολαιότητα ἐξόργιζε τὸν πατέρα Ντοβέρν. Ἀμέσως μετὰ τὶς ἐκλογές, εἶχε ἐπισημάνει στὸν Λισιέν ὅτι ἦταν ὦρα νὰ τακτοποιηθεῖ ἐπιτέλους. Στὴ γλώσσα τοῦ πατριάρχη τῆς οἰκογένειας, αὐτὸ σήμαινε δύο πράγματα: νὰ συνάψει ἓναν καλὸ γάμο καὶ ν' ἀρχίσει νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν τιμὴ τοῦ κακάου καὶ γιὰ τὸ πῶς διοικεῖται μιὰ βιοτεχνία. Κανένας ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς δύο στόχους δὲν δελέαζε τὸν Λισιέν, ἀλλά, ἐπειδὴ ὁ πατέρας του εἶχε ἀπειλήσει ὅτι θὰ τοῦ ἔκοβε τὸ χαρτζιλίκι ἂν τὸν παράκουγε, ἀναγκάστηκε νὰ ὑποχωρήσει.

Μποροῦσε, ὅμως, νὰ ὑπολογίσει σὲ μιὰ πρώτη τάξεως σύμμαχο στὸ πρόσωπο τῆς μητέρας του.

Ἡ κυρία Ντοβέρν ἔδειχνε στὸν γιό της μιὰ ἀνεκτικὴ κὴτητα ποὺ ἓνας πατέρας δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιτρέψει στὸν ἑαυτό του. Πρὸς μεγάλη του δυσἀρέσκεια, ἐκεῖνη πάντοτε ἐνθάρρυνε τὴ συγγραφικὴ κλίση τοῦ Λισιέν. Ὁ νεαρὸς εἶχε πράγματι λογοτεχνικὲς βλέψεις. Ἀφοῦ δοκίμασε χωρὶς πραγματικὴ ἐπιτυχία τὴν ποίηση, τοῦ μπῆκε στὸ κεφάλι τὸν τελευταῖο καιρὸ νὰ μαγέψει μὲ τὴν πένα του τὸ κοινὸ τῶν μεγαλύτερων παρισινῶν σκηνηῶν. Ὁρκιζόταν πιά μόνον στὸ θέατρο καί, ἀπ' ὅταν εἶχε παρακολουθήσει τὸν προηγούμενον χειμῶνα τὸν θρίαμβο τῶν πρώτων παραστάσεων τοῦ Ἐρνάνη, ὁ ἥρωάς του ὀνομαζόταν Βίκτωρ Οὐγκό. Μεγάλη μαλαγὰνα ἢ μητέρα του, ἔκανε διάφορα τερτίπια γιὰ νὰ προσκαλέσει τὸν συγγραφέα στὴ δεξίωσή τους, μαζί μὲ μερικὰ χούφταλα ἀκαδημαϊκοὺς ὡς ἀξιοσέβαστο ἄλλοθι.

Ἄν ὁ Λισιέν ἀποφάσισε τελικὰ νὰ ἐμφανιστεῖ στὰ σαλόνια ὅπου συνωστιζόταν τὸ πλῆθος τῶν καλεσμένων, αὐτὸ ἔγινε μὲ τὴν ἀκλόνητη πρόθεση νὰ παρατήρει τὸ συντομότερο δυνατὸν τὴν ντάμα του καὶ νὰ ἀφιερῶσει τὸ ἐνδιαφέρον του στὸν συγγραφέα τῶν Ἀνατολίτικων καὶ τῆς Τελευταίας ἡμέρας ἐνὸς καταδίκου. Ἀλλὰ τὰ γεγονότα δὲν ἐξελίχθηκαν ἀκριβῶς ὅπως τὰ εἶχε σχεδιάσει. Δοκίμασε πρῶτα ἀπ' ὅλα μιὰ δυσἀρεστη ἐκπληξη ὅταν πληροφορήθηκε ὅτι ὁ κύριος Οὐγκό εἶχε ἀκυρώσει τὴν τελευταία στιγμὴ. Ὁ συγγραφέας εἶχε πέσει θύμα ἐνὸς ἄσχημου κρυολογήματος ποὺ τὸν ἀνάγκαζε νὰ μένει κλεισμένος στὸ δωμάτιό του γιὰ πολλὰς ἡμέρες. Ἀπογοητευμένος, ὁ νεαρὸς Λισιέν εἶχε ἤδη ἀποδεχθεῖ ὅτι θὰ περνοῦσε τὴ χειρότερη βραδιά τῆς σύντομης ζωῆς του, ὅταν τοῦ παρουσίασαν τὴν περίφημη Ζιλιέτ. Πρὸς μεγάλη του ἐκπλη-

ξη, ὁ κατεργάρης ὁ πατέρας του δὲν εἶχε ἐπιλέξει καὶ τόσο ἄσχημα. Τὰ θέλγητρα δὲν ἔλειπαν ἀπὸ τῆ δεσποινίδα. Μελαχρινή, μὲ βελούδινο βλέμμα καὶ παιχιδιάρικη φωνή, ἐξέφραζε ἀνοιχτὰ τὸ πάθος τῆς γιὰ τὴ ρομαντικὴ ποίηση. Πολὺ σύντομα, κάτω ἀπὸ τὸ τρυφερὸ βλέμμα τῶν γονιῶν τους, οἱ δύο νέοι κατέληξαν νὰ ανταλλάσσουν στίχους τοῦ Λαμαρτίν καὶ τοῦ Ἄλφρεντ ντὲ Μισέ. Ὑποκύπτοντας στὴ γοητεία τῆς ὁμορφῆς νεαρῆς, ὁ Λισιὲν ξέχασε σχεδὸν τὰ τετρακόσιες χιλιάδες φράγκα ποὺ ἀποτελοῦσαν τὸ μοναδικὸ διακύβευμα αὐτοῦ τοῦ προξενιοῦ.

Οἱ στιγμὲς ποὺ προηγήθηκαν τῆς τραγωδίας δὲν μπόρεσαν νὰ ἀνασυντεθοῦν παρὰ μόνο μετὰ τὸ συμβὰν μέσα ἀπὸ διάφορες μαρτυρίες. Ἀπὸ τίς πληροφορίες ποὺ συνέλεξαν οἱ ἐπιθεωρητὲς τῆς Ἀσφάλειας προέκυψε ὅτι κατὰ τὴ διάρκεια τῆς βραδιάς ὁ Λισιὲν Ντοβέρν εἶχε ἀνέβει στὸν ἐπάνω ὄροφο γιὰ νὰ πάρει ἀπὸ τὸ δωμάτιό του τὰ σονέτα ποὺ εἶχε συνθέσει ὁ ἴδιος. Ἡ Ζιλιέτ, στὴν ὁποία τελικὰ ἐκμυστηρεύτηκε ὅτι ἔγραφε καὶ ὁ ἴδιος στίχους, ἐπέμεινε νὰ ἔχει τὸ προνόμιο νὰ διαβάσει μερικοὺς ἀπὸ αὐτούς. Ἡ συνέχεια ἦταν πολὺ πιὸ συγκεχυμένη. Ἐνας ὑπηρέτης ἀνέφερε ὅτι, λίγο πρὶν ἀπὸ τίς δέκα, διασταυρώθηκε μὲ τὸν νεαρὸ ἄντρα στὸν διάδρομο τοῦ δευτέρου ὄρφου. Εἶχαν ἀνεβάσει ἐκεῖ διάφορα ἔπιπλα, γιὰ νὰ κάνουν χῶρο στὰ σαλόνια, καθὼς κι ἕναν ἐπιβλητικὸ βενετσιάνικο καθρέφτη μὲ ἐπιχρυσωμένο πλαίσιο, τὸν ὁποῖο εἶχαν ἀκουμπήσει στὸ πάτωμα καὶ εἶχαν στηρίξει στὸν τοῖχο. Μὲ τὸ ἕνα γόνατο πάνω στὸ χαλί, μὲ τὸ βλέμμα παράξεννα ἀπλανές, ὁ Λισιὲν ἔμοιαζε χαμένος κοιτάζοντας τὸ εἶδωλό του στὸν καθρέφτη. «Ὁ κύριος ἦταν τόσο ἀπορροφημένος ποὺ δὲν φάνηκε νὰ μὲ ἄκουσε ὅταν τὸν ρώτησα

ἀν χρειάζοταν κάτι», ἐξήγησε ἀργότερα ὁ καμαριέρης στοὺς ἀστυνομικοὺς ποὺ εἶχαν ἔρθει γιὰ νὰ συγκεντρώσουν τὰ πρῶτα στοιχεῖα.

Βλέποντας ὅτι ὁ γοητευτικός της καβαλιέρος δὲν ἐπέστρεφε, ἡ Ζιλιέτ εἶχε ἐκφράσει ἐντέλει τὴν ἐκπληξή της στὴν κυρία τοῦ σπιτιοῦ. Φοβούμενη μιὰ νέα ἰδιοτροπία τοῦ ἀδιόρθωτου βλασταριοῦ της, ἡ κυρία Ντοβέρν θέλησε νὰ ξεκαθαρίσει τὴν κατάσταση καὶ νὰ τακτοποιήσει τὸ ζήτημα προτοῦ ὁ σύζυγός της ἀντιληφθεῖ τὴν ἀπουσία τοῦ Λισιέν. Φτάνοντας στὸν προθάλαμο, συνάντησε τὸν ὑπὴρῆτῃ ποὺ ξανακατέβαινε καὶ τὸν ρώτησε. Ἀκολουθώντας τὶς ὁδηγίες του, ἀνέβηκε ὡς τὸ πλατύσκαλο τοῦ δευτέρου ὀρόφου καὶ εἶδε τὸν γιό της στὴ στάση ποὺ τῆς εἶχε περιγράψει. Δὲν εἶχε κουνηθεῖ οὔτε σπιθαμῆ.

Ἐχοντας ἓνα ἄσχημο προαίσθημα, τὸν κάλεσε.

Στὸν ἥχο αὐτῆς τῆς τόσο ἀγαπημένης φωνῆς, ὁ νεαρὸς Λισιέν σηκώθηκε. Στράφηκε πρὸς τὴν ἄκρη τοῦ διαδρόμου, στὴν ἀντίθετη πλευρὰ ἀπὸ ἐκεῖνη ὅπου στεκόταν ἡ μητέρα του, καὶ ἔφερε γιὰ μιὰ στιγμή τὸ χέρι στὸ ὕψος τοῦ κεφαλιοῦ του, σὰν νὰ ἔστελνε ἓνα εἶδος ἀποχαιρετισμοῦ. Ὑστερα, ἄρχισε νὰ προχωρεῖ μὲ βῆμα ἀποφασιστικό, ἀν καὶ λιγάκι ἀσταθές, πρὸς τὸ πιὸ κοντινὸ καφασωτό, ἀνοιξε τὸ παραθυρόφυλλο... καὶ βούτηξε ἤρεμα μὲ τὸ κεφάλι στὸ κενό.

Μὲ μιὰ κραυγὴ φρίκης, ἡ κυρία Ντοβέρν ὄρμησε μπροστά. Ὅταν ἔφτασε στὸ μοιραῖο παράθυρο, εἶδε τὸ ἄψυχο κορμί τοῦ γιοῦ της νὰ κεῖται, πέντε μέτρα πιὸ χαμηλά, στὴν αὐλή, μὲ τὸ στῆθος λαβωμένο ἀπὸ τὴν τρίαινα τοῦ θεοῦ Ποσειδώνα ποὺ κοσμοῦσε τὴ λιμνοῦλα. Σελίδες γεμάτες μὲ στίχους φτερούγιζαν ἀπαλὰ στὸν ἀέρα, ὅμοιες μὲ τὸ πέταγμα νεκρῶν φύλλων.

Ο ΧΟΝΤΡΟ-ΙΗΣΟΥΣ

ΉΤΑΝ μιὰ ντουζίνα καὶ κρέμονταν ἀπὸ σχοινιά. Ἄλλοι παχουλοὶ καὶ ἄλλοι σκελετωμένοι. Ἄλλοι γκριζοὶ καὶ ἄλλοι σχεδὸν μαῦροι. Ἀκροβατοῦσαν καὶ στροβιλίζονταν στὸν ἀέρα, τρίβονταν μεταξύ τους σ' ἓναν μακάβριο καὶ ἄσεμνο χορὸ.

Ἄρουραῖοι...

Μεγάλοι βαλσαμωμένοι ἀρουραῖοι, κρεμασμένοι στὴν ἄκρη ἐνὸς ραβδιοῦ τὸ ὁποῖο ἓνας ἄντρας κουβαλοῦσε στοὺς ὤμους του, ἀντὶ γιὰ ταμπέλα. Ὁ ἄνθρωπος αὐτός, κατὰ πᾶσα πιθανότητα πωλητῆς ποντικοπαγίδων καὶ ποντικοφάρμακων, ἀνέβαινε ἀργὰ τὴν ὁδὸ Σέν-Φιάκρ, κατὰ μῆκος τῆς περίφραξης τοῦ μεγάρου Ἰζέ. Μόλις τὸ προσπέρασε, ἀντίκρισε τὴν πρώτη εἴσοδο κτιρίου ἀπὸ τὸν δρόμο καὶ κατευθύνθηκε πρὸς τὰ ἐκεῖ μὲ βῆμα σερνάμενο τὸ ὁποῖο πρόδιδε τὴν κούραση ποῦ εἶχε συσσωρευτεῖ μέσα στὴ μέρα.

Καθὼς ἐτοιμαζόταν νὰ δοκιμάσει τὴν τύχη του χτυπώντας τὴν αὐλόπορτα, μιὰ σιλουέτα, ποῦ μέχρι τότε παρμόνευε, ξεπρόβαλε κάτω ἀπ' τὴ μύτη του μέσα ἀπὸ τὸ σκοτάδι. Ὁ φουκαρὰς ἀναπήδησε καὶ λίγο ἔλειψε νὰ τοῦ ξεφύγει ἡ συλλογὴ τῶν τρωκτικῶν του.

— Προχώρα, ἀλήτη!

Ἡ φωνὴ εἶχε κάτι τὸ νεανικό, ἀλλὰ ἐξέπεμπε με-

γάλο κύρος. Ὁ ἄντρας μὲ τοὺς ἀρουραίους ὑποχρεώθηκε νὰ ὑποχωρήσει μερικὰ βήματα.

— Ὅριστε τρόποι! διαμαρτυρήθηκε μὲ κλαψιάρικη φωνή. Εἶμαι ἓνας φιλήσυχος ἐργαζόμενος. Φάκες καὶ δόκανα κάθε εἴδους.

Ὁ ἄγνωστος ποὺ τοῦ εἶχε ἀποταθεῖ μὲ τέτοια σκαιοτήτα ἦταν ἓνας νέος εἴκοσι τριῶν ἐτῶν, μὲ γκριζα ρεντιγκότα, ριγὲ παντελόνι τζογέ,^{7*} ἡμίψηλο κατεβασμένο μέχρι τὰ μάτια, κομψὸ μπαστούνι στὸ χέρι. Εἶχε στενὴ λεκάνη καὶ τετράγωνες πλάτες. Τὸ βλέμμα του, γκριζο καὶ κοφτερό, πετοῦσε φλόγες. Τὰ λεπτά, ντελικάτα χαρακτηριστικά του, ἀπαράμιλλης ὁμορφιάς, σχεδὸν ἐπώδυνης, παρέπεμπαν σὲ πλάσμα οὐράνιο ποὺ εἶχε χάσει τὸν δρόμο του καὶ περιπλανιόταν στὴ γῆ. Τουλάχιστον μὲ τὴν πρώτη ματιὰ. Διότι μιὰ πιὸ προσεκτικὴ ἐξέταση ἀποκάλυπτε, κάτω ἀπὸ αὐτὸ τὸ αἰθέριο παρουσιαστικὸ, μιὰ σκληρότητα, μιὰ ἀποφασιστικὴ τόσο αἰχμηρὴ ὅσο ἡ κόψη ἑνὸς σπαθιοῦ. Συνειδητοποιοῦσε τότε κανεὶς ὅτι αὐτὸς ὁ ἄγγελος ἦταν ἀπὸ ἐκείνους ποὺ φέρουν ρομφαία καὶ ὅτι ἡ ἥρεμη ἔνταση, τὴν ὁποία ἀπέπνεε ὅλη του ἡ ὑπαρξη, τὸν ἔκανε νὰ μοιάζει μὲ ἀγρίμι σὲ ἐπιφυλακὴ.

Αὐτὸς ὁ νεαρὸς ἄντρας, τοῦ ὁποίου ἡ ἀποφασιστικὴτητα θὰ εἶχε τρομάξει ἀκόμα καὶ τοὺς πιὸ βίαιους κακοποιούς, ὀνομαζόταν Βαλεντίν Βερν καὶ ἀσχοῦσε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἐπιθεωρητῆ στὸ δεῦτερο γραφεῖο τοῦ πρώτου τμήματος τῆς ἀστυνομικῆς διεύθυνσης. Στὸ Τμήμα Ἡθῶν.

— Δίνε του ἀπὸ δῶ, σοῦ λέω! Θὰ μὲ καρφώσεις!

— Καλά, καλά, μούγκρισε ὁ πλανόδιος πωλητῆς πι-

7*. Παντελόνι μὲ λάστιχο ποὺ ἔπιανε κάτω ἀπὸ τὸ παπούτσι.